

บทที่ 4

การใช้เสรีภาพในการชุมนุมตามกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะของประเทศไทย

การศึกษาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพในการชุมนุมตามกฎหมายการชุมนุมสาธารณะ รวมถึงความหมาย หน้าที่ และบทกำหนดโทษของผู้จัดการชุมนุมในประเทศไทยนั้น มีความจำเป็นต้องศึกษาถึงเสรีภาพในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักกฎหมายสำคัญของพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ซึ่งจะได้กล่าวดังต่อไปนี้

4.1 กฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะในประเทศไทย

การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะในประเทศไทย มีการบัญญัติให้การรับรอง คุ้มครอง และจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไว้หลายฉบับ ทั้งยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ซึ่งถูกนำมาใช้บังคับกับการชุมนุมสาธารณะไว้โดยเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะในภาวะที่บ้านเมืองเป็นปกติออกมาใช้บังคับเป็นการเฉพาะ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

4.1.1 เสรีภาพในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ประเทศไทยได้ยอมรับหลักการในการคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบมาช้านาน โดยนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น 19 ฉบับ ตั้งแต่พระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 จนถึงฉบับปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จากการศึกษาพบว่า รัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทยที่บัญญัติรับรองถึงวิธีการในระบอบประชาธิปไตย กลับยังไม่มียกเว้นบทบัญญัติมาตราใดที่กำหนดให้เสรีภาพแก่ประชาชน ซึ่งถือว่ายังไม่มีการให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นเพียงการเปลี่ยนรูปแบบการปกครองโดยเปลี่ยนฐานอำนาจจากระบบกษัตริย์มาสู่อำนาจของข้าราชการเท่านั้น ดังนั้น เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

เป็นครั้งแรก และในรัฐธรรมนูญฉบับต่อมาก็ได้มีการบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้เช่นกัน โดยมีลักษณะการบัญญัติที่แตกต่างออกไป มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 มาตรา 14¹ บัญญัติว่า “ภายในบังคับแห่งบทกฎหมายบุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณาการศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผยการตั้ง สมาคม การอาชีพ” ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าได้มีการรับรองเสรีภาพให้แก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ไว้ โดยเฉพาะเสรีภาพในการชุมนุมด้วย แม้บัญญัติไว้อย่างสั้นๆก็ตาม อย่างไรก็ตามเสรีภาพตามมาตรา 14 ก็มีการจำกัดไว้โดยต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับแรก ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย ยังคงมีการจำกัดเสรีภาพของประชาชนไว้ให้อยู่ภายใต้กฎหมาย รวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ในมาตรา 14² และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 มาตรา 23³ ก็ยังคงบัญญัติในลักษณะเช่นนี้ด้วยเช่นกัน

2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 5 ของราชอาณาจักรไทย ได้มีการบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้โดยเฉพาะ ในมาตราหนึ่ง โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 37⁴ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” และวรรคสองบัญญัติว่า “การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำได้อีกแต่

¹ มาตรา 14 ภายในบังคับแห่งบทกฎหมายบุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณาการศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผยการตั้ง สมาคม การอาชีพ

² มาตรา 14 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม การตั้งพรรคการเมือง การอาชีพ ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย

³ มาตรา 23 บุคคลย่อมมีเสรีภาพโดยบริบูรณ์ในร่างกายเคหะสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาการศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม การอาชีพ ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย

⁴ มาตรา 36 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำได้อีกแต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม ในระหว่างเวลาที่มีพระบรมราชโองการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึก

โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม ในระหว่างเวลาที่มีพระบรมราชโองการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึก”

จากบทบัญญัติมาตรา 37 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 จะเห็นได้ว่าการบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบไว้เป็นอีกมาตราหนึ่ง โดยเฉพาะ และมีการบัญญัติรายละเอียดและข้อจำกัดเสรีภาพเฉพาะในกรณีเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศ หรือรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง แต่หลังจากนั้น เมื่อปี พ.ศ.2494 ประเทศไทยได้มีการรัฐประหารโดยการนำของ พลเอกผิน ชุณหะวัณ⁵ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพในการชุมนุมไว้ในมาตรา 26⁶ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคมการตั้งพรรคการเมือง ทั้งนี้ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย” โดยมีได้แยกไว้เป็นบทบัญญัติต่างหากเช่นเดิม

3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 8 ของราชอาณาจักรไทย ได้มีการบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้เป็นมาตราเฉพาะอีกครั้งหนึ่งในมาตรา 35⁷ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” และวรรคสองบัญญัติว่า “การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำได้อีกแต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในระหว่างที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึก”

⁵ สถาบันพระปกเกล้า. (2542). *รัฐประหาร พ.ศ.2494*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=รัฐประหาร_พ.ศ._2494. [2562, 4 เมษายน].

⁶ มาตรา 26 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในทรัพย์สิน การพูดการเขียน การพิมพ์ การโฆษณาการศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม การตั้งพรรคการเมือง ทั้งนี้ภายใต้ บังคับแห่งบทกฎหมาย

⁷ มาตรา 35 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้จะกระทำได้อีกแต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะใน กรณีการชุมนุมสาธารณะและเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือใน ระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึก

4) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 10 ของราชอาณาจักรไทย ได้มีการบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้เป็นมาตราเฉพาะอีกครั้งหนึ่งในมาตรา 43⁸ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก”

5) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 ของราชอาณาจักรไทย ได้มีการบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้เป็นมาตราเฉพาะอีกครั้งหนึ่งในมาตรา 36⁹ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก”

6) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 15 ได้มีการบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้เป็นมาตราเฉพาะอีกครั้งหนึ่งในมาตรา 42¹⁰ ซึ่งบัญญัติว่า

⁸ มาตรา 43 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

⁹ มาตรา 36 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะและเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

¹⁰ มาตรา 42 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณี การชุมนุมสาธารณะและเพื่อคุ้มครอง

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการฉ้อราษฎร์หรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก”

7) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญนี้ถือว่ามิมีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากที่สุด และในเรื่องการรับรองสิทธิเสรีภาพในการชุมนุม นั้น ได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 44¹¹ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” และวรรคสองบัญญัติว่า “การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก”

แต่ภายหลังได้มีการยึดอำนาจการปกครองประเทศโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 จึงเป็นเหตุให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 สิ้นสุดลง และหลังจากนั้นได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 และประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งห้ามการชุมนุมประท้วงและการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

ความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบ หรือการสงครามหรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

¹¹ มาตรา 44 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มี ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

8) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ก็ยังคงมีการบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้เช่นเดิม โดยบัญญัติในมาตรา 63¹² ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” และวรรคสองบัญญัติว่า “การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก”

ต่อมาเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เวลา 16.30 นาฬิกา ได้เกิดการรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ หลังจากนั้นคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ออกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 5/2557 เรื่องการสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลงชั่วคราว เว้นหมวด 2 พระมหากษัตริย์ ส่งผลให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลงนับแต่นั้น¹³

9) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมไว้ ในมาตรา 44¹⁴ ซึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” และวรรคสองบัญญัติว่า “การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความ

¹² มาตรา 63 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

¹³ สถาบันพระปกเกล้า, การปฏิรูปการเมือง. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: [http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title= การปฏิรูปการเมือง](http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การปฏิรูปการเมือง). [2562, 4 เมษายน].

¹⁴ มาตรา 44 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

มั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น”

ข้อสังเกต ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะเห็นได้ว่า มีการบัญญัติในเรื่องการรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบไว้อย่างชัดเจน และกำหนดข้อจำกัดในการใช้เสรีภาพไว้ในกรณีต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับบทบัญญัติ ที่รับรองสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แต่สำหรับรายละเอียดของการจำกัดการใช้เสรีภาพในการชุมนุมนั้นมีการบัญญัติไว้แตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา คือ การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมนั้นกำหนดให้รัฐกระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

4.1.2 พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

เสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนชาวไทยนั้น แม้จะได้มีการรับรองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 เป็นต้นมา แต่ก่อนหน้านี้นี้ ประเทศไทยไม่ปรากฏว่ามีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะออกใช้บังคับแต่อย่างใด จนกระทั่ง พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2558 โดยมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ.2558 ซึ่งอดีตในทางปฏิบัติก่อนที่จะประกาศใช้ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 เมื่อมีการชุมนุมประท้วงเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ของรัฐในฐานะฝ่ายปกครอง จำต้องนำกฎหมายอื่นมาบังคับใช้สำหรับการชุมนุมสาธารณะโดยอนุโลม เช่น พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 และพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493 เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะไม่เคยตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะออกบังคับใช้ (ก่อน พ.ร.บ.การชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ออกใช้) แต่ช่วงก่อนหน้านี้นี้ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 ถึง พ.ศ. 2554 ก็มีความพยายามที่จะร่างกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ โดยมีร่างกฎหมายปรากฏออกมาสู่สาธารณะและการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร รวมแล้วจำนวน 6 ร่างด้วยกัน ดังนี้

1) ร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบการชุมนุมในที่สาธารณะ พ.ศ. โดย นายจุมพฏ บุญใหญ่ กับคณะ นำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2551

- 2) ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมการใช้สิทธิชุมนุมในที่สาธารณะ พ.ศ. โดย นายสถาพร มณีรัตน์ กับคณะ นำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552
- 3) ร่างพระราชบัญญัติการบริหารการใช้สิทธิชุมนุมในที่สาธารณะ พ.ศ. โดย นางสาวฟองศรี ธาราภูมิ กับคณะ นำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2553
- 4) ร่างพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน พ.ศ. โดยนายพิรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ นำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2554
- 5) ร่างพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. โดยคณะรัฐมนตรีสมัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะเป็นนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ผ่านมติเห็นชอบสภาผู้แทนราษฎร
- 6) ร่างพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะและการเคลื่อนขบวน พ.ศ. ภายใต้ โครงการศึกษาแนวทางการสร้างเสริมสุขภาวะในการชุมนุมสาธารณะ โดยการสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่มี ผศ.ดร.จันทจิรา เอี่ยมมยุรา เป็นหัวหน้าโครงการ นำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2553¹⁵

แต่ทั้ง 6 ฉบับ ก็ไม่ประสบความสำเร็จ จนกระทั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เสนอ ร่างพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ให้แก่คณะรัฐมนตรี ชุดที่มีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี และลงมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. วันที่ 18 พฤศจิกายน 2557 หลังจากนั้น เมื่อร่างพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ได้ผ่านการพิจารณาและเห็นชอบให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้วนั้น เลขานุการสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ส่งร่างพระราชบัญญัตินี้กลับไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป โดยพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 63ก หน้า 19 เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2558 และมีผลใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนด 30 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป กล่าวคือ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 13 สิงหาคม 2558 เป็นต้นไป

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พุทธศักราช 2558 เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์การใช้สิทธิชุมนุมสาธารณะให้ชัดเจนและให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเพื่อให้การใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ ความปลอดภัยสาธารณะตลอดจนสุขอนามัย

¹⁵ สมชาย ปราศิลปะกุล และคณะ. (2558). *เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย*. รายงานการวิจัย กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนากฎหมาย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. หน้า 485-486.

ของประชาชน หรือความสะดวกของบุคคลอื่นที่จะใช้ทางสาธารณะ และไม่กระทบกระเทือนและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น โดยที่พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะได้กำหนดขอบเขตของการชุมนุมสาธารณะ สถานที่ห้ามการชุมนุม การแจ้งและวิธีการแจ้งการชุมนุม หน้าที่ของผู้จัดการชุมนุมและผู้ชุมนุมการดูแลและการชุมนุม และบทกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การชุมนุมสาธารณะในสภาวะปกติของประเทศไทยได้มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะไว้ โดยมีการบัญญัติให้การรับรองคุ้มครอง และจำกัดไว้ในกฎหมายระดับกฎหมายระหว่างประเทศ ระดับกฎหมายรัฐธรรมนูญ และระดับกฎหมายภายในซึ่งมีลำดับชั้นต่ำกว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญ คือ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2558 โดยมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2558 โดยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขสำคัญในการชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 มีดังนี้

4.1.2.1 ความหมายของการชุมนุมสาธารณะ ที่สาธารณะ และทางสาธารณะ

การชุมนุมสาธารณะ ที่สาธารณะ และทางสาธารณะ ได้มีการให้ความหมายไว้ในพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พุทธศักราช 2558 มาตรา 4¹⁶ ดังนี้

“การชุมนุมสาธารณะ” หมายความว่า การชุมนุมของบุคคลในที่สาธารณะเพื่อเรียกร้อง สนับสนุนคัดค้าน หรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยแสดงออกต่อประชาชนทั่วไป และบุคคลอื่นสามารถร่วมการชุมนุมนั้นได้ ไม่ว่าการชุมนุมนั้นจะมีการเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายด้วยหรือไม่

¹⁶ มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“การชุมนุมสาธารณะ” หมายความว่า การชุมนุมของบุคคลในที่สาธารณะเพื่อเรียกร้อง สนับสนุนคัดค้าน หรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยแสดงออกต่อประชาชนทั่วไป และบุคคลอื่นสามารถร่วมการชุมนุมนั้นได้ ไม่ว่าการชุมนุมนั้นจะมีการเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายด้วยหรือไม่

๑๓๑

๑๓๑

“ที่สาธารณะ” หมายความว่า ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่ใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกันหรือที่หน่วยงานของรัฐมิได้เป็นเจ้าของแต่เป็นผู้ครอบครองหรือใช้ประโยชน์ บรรดาซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ รวมตลอดทั้งทางหลวงและทางสาธารณะ

๑๓๑

๑๓๑

“ทางสาธารณะ” หมายความว่า ทางบกหรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร และให้หมายความรวมถึงทางรถระบบรางที่มีรถเดินสำหรับประชาชนโดยสารด้วย

๑๓๑

๑๓๑

“ที่สาธารณะ” หมายความว่า ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่ใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกันหรือที่หน่วยงานของรัฐมิได้เป็นเจ้าของแต่เป็นผู้ครอบครองหรือใช้ประโยชน์ บรรดาซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ รวมตลอดทั้งทางหลวงและทางสาธารณะ

“ทางสาธารณะ” หมายความว่า ทางบกหรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร และให้หมายความรวมถึงทางรถระบบรางที่มีรถเดินสำหรับประชาชนโดยสารด้วย จากการให้ความหมายดังกล่าว การชุมนุมสาธารณะในที่สาธารณะ (Public Assembly in a Public Place) จึงเป็นคำที่ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ “การชุมนุม” “การชุมนุมสาธารณะ” และ “ในที่สาธารณะ” ซึ่งสามารถให้ความหมายได้ ดังต่อไปนี้

1) การชุมนุม (Assembly)

การชุมนุม มีลักษณะสำคัญของการชุมนุม มี 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก การชุมนุมเป็นการรวมตัวกันของบุคคลที่มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเดียวกัน โดยมีความต้องการหรือการแสดงความคิดเห็นที่ชัดเจนและแน่นอนเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการหรือแสดงความคิดเห็น ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นสิ่งที่ทำให้ลักษณะของการชุมนุมมีความแตกต่างไปจากการรวมกลุ่มแบบช่วงสั้นๆ

ประการที่สอง การชุมนุมต้องมีระยะเวลาจำกัด ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้การชุมนุมแตกต่างไปจากการรวมกลุ่มรูปแบบอื่น ๆ เช่น สมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กรชุมชนหรือหมู่คณะอื่น โดยการชุมนุมมีเจตนาที่จะผูกสัมพันธ์ในรูปแบบถาวร ดังนั้น การชุมนุมที่ไม่มีเจตนาที่จะรวมกลุ่มแบบถาวร เพียงเพื่อเป้าหมายที่ต้องการ จึงมีลักษณะการรวมกลุ่มแบบชั่วคราวระยะเวลานั้น ๆ เท่านั้น

ประการที่สาม การชุมนุมมีลักษณะสำคัญคือ ต้องมีการเตรียมการและนัดหมายผู้เข้าร่วมชุมนุมก่อนล่วงหน้า โดยลักษณะสำคัญประการนี้ส่งผลให้การชุมนุมมีลักษณะที่แตกต่างจากการรวมกลุ่มกันชั่วขณะหนึ่งของกลุ่มคน ในลักษณะชั่วคราวแบบฉาบฉวย เช่น การเข้าชมภาพยนตร์ การเข้าเรียนหนังสือในห้องเรียน เป็นต้น

2) การชุมนุมสาธารณะ (Public Assembly)

การชุมนุมสาธารณะ หมายความว่า การชุมนุมของบุคคลในที่สาธารณะเพื่อเรียกร้อง สนับสนุนคัดค้าน หรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยแสดงออกต่อประชาชนทั่วไป และบุคคลอื่นสามารถร่วมการชุมนุมนั้นได้ ไม่ว่าจะการชุมนุมนั้นจะมีการเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายด้วยหรือไม่ ซึ่งมีลักษณะสำคัญของการชุมนุมสาธารณะคือการรวมตัวในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ของบุคคลซึ่งมีความต้องการและเจตจำนงเพื่อสะท้อนความ

ต้องการหรือความมุ่งหมายของกลุ่มบุคคลร่วมกัน ซึ่งบุคคลที่มาร่วมกลุ่มกันนั้นต้องไม่ได้เป็นบุคคลผู้ได้รับอนุญาตหรือสมาชิกของกลุ่มบุคคลเดียวกัน สิ่ง que การชุมนุมสาธารณะแตกต่างกับการชุมนุมส่วนบุคคล คือ การชุมนุมส่วนบุคคลนั้น เป็นการร่วมตัวชุมนุมในสถานที่ปิดซึ่งไม่เป็นสถานที่เปิดโล่งหรือมีใช้บริเวณ ที่มีลักษณะเป็นกลางแจ้งแม้ไม่ใช่สถานที่ของเอกชน แต่อาจเป็นสถานที่สาธารณะก็ได้ เช่น ห้องประชุมของส่วนราชการ หอประชุมมหาวิทยาลัย ซึ่งมีลักษณะที่มีเขตกันบริเวณซึ่งมีกำแพงรั้วรอบขอบชิด และการชุมนุมส่วนบุคคลจะต้องมีลักษณะที่เป็นการสงวนไว้สำหรับผู้เข้าร่วมที่มีการกำหนดรายบุคคลไว้ก่อนหน้าการชุมนุมแล้ว โดยไม่ได้มีลักษณะเป็นแบบเปิดให้แก่บุคคลทั่วไปเข้าร่วมการชุมนุมได้ ตลอดจนต้องสามารถแสดงรายชื่อหรือตรวจสอบผู้เข้าร่วมการชุมนุมส่วนบุคคลได้ตลอดเวลาที่ต้องการ

3) ที่สาธารณะและทางสาธารณะ

ที่สาธารณะ หมายถึง ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่มีลักษณะเป็นทรัพย์สินของรัฐ เพื่อใช้ประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อสาธารณะประโยชน์หรือประโยชน์ร่วมกัน โดยประชาชนทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์หรือเข้าไปใช้ที่สาธารณะได้ แม้ว่าที่สาธารณะนั้นจะมีการเรียกเก็บค่าบริการเป็นค่าใช้จ่ายในการเข้าหรือใช้ประโยชน์หรือไม่ก็ตาม เช่น ถนนหลวง ถนนสาธารณะและแม่น้ำลำคลอง

ทางสาธารณะ หมายถึง ทางบกหรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร และให้หมายความรวมถึงทางระบบรางที่มีรถเดินสำหรับประชาชนโดยสารด้วย

ดังนั้น เมื่อพิจารณาความหมายของคำดังกล่าวเข้าด้วยกันแล้ว จะเห็นได้ว่า “การชุมนุมสาธารณะในที่สาธารณะ” หมายถึง การรวมตัวของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอย่างเปิดเผย บริเวณพื้นที่กลางที่ไม่เป็นพื้นที่ปิดและมีลักษณะเปิดโล่ง ในช่วงเวลาหนึ่ง โดยมีเป้าประสงค์เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องความต้องการในเรื่องเดียวกัน¹⁷ โดยบุคคลที่เข้าร่วมอาจเข้าร่วมได้อย่างเสรี ทั้งนี้ การชุมนุมสาธารณะในพื้นที่สาธารณะอาจมีการเคลื่อนที่หรือเดินขบวนไปตามถนนสาธารณะด้วยก็ได้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายของหลายประเทศมีความมุ่งหมายที่จะควบคุมจำกัดในเรื่องเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมในที่สาธารณะที่มีลักษณะเป็นสถานที่กลางแจ้ง ไม่มีกำแพงรั้วกัน มีลักษณะเปิดโล่ง เช่น ทางยกระดับ สนาม ลานเอนกประสงค์ ถนนสาธารณะ ฯลฯ ดังนั้น การชุมนุมในสถานที่ที่อยู่ในความครอบครองของเอกชนหรือในส่วนบุคคล ตลอดจนการชุมนุมในพื้นที่ปิดหรือที่มีกฎหมายพิเศษเฉพาะอื่น ๆ บังคับไว้ เช่น การชุมนุมประท้วงหรือนัดหยุดงาน

¹⁷ อรรถพล ใหญ่สว่าง. (2556). *การแสดงออกทางประชาธิปไตยโดยการชุมนุมสาธารณะภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://elibrary.constitutionalcourt.or.th/document/documents/documents/Individual_Study_75.pdf. [2562, 5 เมษายน].

ของลูกจ้าง เนื่องมาจากข้อพิพาทแรงงานที่มีขึ้นภายในสถานประกอบการ จึงไม่อยู่ในความหมายของการชุมนุมสาธารณะในที่สาธารณะดังกล่าว

4.1.2.2 การชุมนุมสาธารณะที่ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมาย

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ได้กำหนดลักษณะของการชุมนุมที่ไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติ ไว้ในมาตรา 3¹⁸ ได้แก่ การชุมนุมเนื่องในงานพระราชพิธี และงานรัฐพิธี เช่น งานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก วันพืชมงคลวันแรกนาขวัญ ฯลฯ การชุมนุมเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือกิจกรรมตามประเพณีหรือตามวัฒนธรรมแห่งท้องถิ่น เช่น งานเทศกาลกวนข้าวทิพย์ งานวันลอยกระทง ฯลฯ การชุมนุมเพื่อจัดแสดงมหรสพ กีฬา หรือส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือกิจกรรมอื่นเพื่อประโยชน์ทางการค้าปกติของผู้จัดการชุมนุมนั้น เช่น งานมงคลสมรส งานอุปสมบท งานแสดงคอนเสิร์ต การแข่งขันฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีก ฯลฯ และการชุมนุมภายในสถานศึกษา โดยในกรณีนี้มิได้มีการจำกัดวัตถุประสงค์ของการชุมนุม ดังนั้น การชุมนุมใด ๆ ก็ตามในสถานศึกษา แม้จะมีใช้เรื่องทางวิชาการ หรือการศึกษาจึงได้รับความคุ้มครองโดยไม่ถูกจำกัดให้ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ รวมทั้งการชุมนุมหรือการประชุมตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือการประชุมสัมมนาทางวิชาการของสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ทางวิชาการ ตลอดจนการชุมนุมสาธารณะในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก และการชุมนุมสาธารณะที่จัดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้งในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้ง แต่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

¹⁸ มาตรา 3 พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่การชุมนุมสาธารณะ ดังต่อไปนี้

- (1) การชุมนุมเนื่องในงานพระราชพิธีและงานรัฐพิธี
- (2) การชุมนุมเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือกิจกรรมตามประเพณีหรือตามวัฒนธรรมแห่งท้องถิ่น
- (3) การชุมนุมเพื่อจัดแสดงมหรสพ กีฬา ส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือกิจกรรมอื่นเพื่อประโยชน์ทางการค้าปกติของผู้จัดการชุมนุมนั้น
- (4) การชุมนุมภายในสถานศึกษา
- (5) การชุมนุมหรือการประชุมตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือการประชุมสัมมนาทางวิชาการของสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ทางวิชาการ
- (6) การชุมนุมสาธารณะในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก และการชุมนุมสาธารณะที่จัดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้งในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้ง แต่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

4.1.2.3 พื้นที่ต้องห้ามจัดการชุมนุม

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ได้กำหนดพื้นที่ต้องห้ามจัดการชุมนุมไว้ในมาตรา 7¹⁹ ได้แก่ รัศมีหนึ่งร้อยห้าสิบเมตรจากพระบรมมหาราชวังพระราชวัง วังของพระราชทายาทหรือของพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้น ไป พระราชินีเวศน์ พระตำหนักหรือจากที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้น ไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประทับหรือพำนัก หรือสถานที่พำนักของพระราชอาคันตุกะ

ส่วนการจัดการชุมนุมสาธารณะภายในพื้นที่ของรัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล และศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหารและศาลอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลก็ต้องห้ามเช่นกัน เว้นแต่มีการจัดให้มีสถานที่เพื่อใช้สำหรับการชุมนุมสาธารณะภายในพื้นที่นั้น และในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งการรักษาความปลอดภัยสาธารณะและความสงบเรียบร้อยของประชาชน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจประกาศห้ามชุมนุมในรัศมีไม่เกินห้าสิบเมตรรอบสถานที่ดังกล่าว แต่ต้องคำนึงถึงจำนวนของผู้เข้าร่วมชุมนุมและพฤติการณ์ในการชุมนุมด้วย

4.1.2.4 พื้นที่ควบคุมการชุมนุมสาธารณะ

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ได้กำหนดพื้นที่ควบคุมการชุมนุมไว้ในมาตรา 8²⁰ ซึ่งการชุมนุมสาธารณะต้องไม่กีดขวางทางเข้าออก หรือรบกวนการปฏิบัติงานหรือ

¹⁹ มาตรา 7 การจัดการชุมนุมสาธารณะในรัศมีหนึ่งร้อยห้าสิบเมตรจากพระบรมมหาราชวังพระราชวัง วังของพระราชทายาทหรือของพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้น ไป พระราชินีเวศน์ พระตำหนักหรือจากที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้น ไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประทับหรือพำนัก หรือสถานที่พำนักของพระราชอาคันตุกะ จะกระทำมิได้

การจัดการชุมนุมสาธารณะภายในพื้นที่ของรัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล และศาลจะกระทำมิได้เว้นแต่มีการจัดให้มีสถานที่เพื่อใช้สำหรับการชุมนุมสาธารณะภายในพื้นที่นั้น

ศาลตามวรรคสองหมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหารและศาลอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาล

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งการรักษาความปลอดภัยสาธารณะและความสงบเรียบร้อยของประชาชน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจประกาศห้ามชุมนุมในรัศมีไม่เกินห้าสิบเมตรรอบสถานที่ตามวรรคสอง ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงจำนวนของผู้เข้าร่วมชุมนุมและพฤติการณ์ในการชุมนุมด้วย

²⁰ มาตรา 8 การชุมนุมสาธารณะต้องไม่กีดขวางทางเข้าออก หรือรบกวนการปฏิบัติงานหรือการใช้บริการสถานที่ดังต่อไปนี้

(1) สถานที่ทำการหน่วยงานของรัฐ

การใช้บริการสถานที่ควบคุมการชุมนุม ได้แก่ สถานที่ทำการหน่วยงานของรัฐ เช่น ที่ว่าการอำเภอ ศาลากลางจังหวัด ฯลฯ ท่าอากาศยาน ท่าเรือ สถานีรถไฟ หรือสถานีขนส่งสาธารณะ เช่น สนามบิน ดอนเมือง สถานีรถไฟหัวลำโพง ฯลฯ โรงพยาบาล สถานศึกษา สถานทูตหรือสถานกงสุลของรัฐ ต่างประเทศ หรือสถานที่ทำการองค์การระหว่างประเทศ สถานที่อื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

4.1.2.5 การแจ้งการชุมนุม

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการแจ้งการชุมนุมสาธารณะโดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1) ระยะเวลาในการแจ้งการชุมนุม

ผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะต้องแจ้งการชุมนุมต่อผู้รับแจ้งก่อนเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง ตามมาตรา 10 วรรค 1²¹

2) วิธีการในการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ

ผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะจะต้องแจ้งการชุมนุมสาธารณะนั้นต้องระบุวัตถุประสงค์ วัน ระยะเวลา และสถานที่ชุมนุมสาธารณะ ตามวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ซึ่งต้องเป็นวิธีที่สะดวกแก่ผู้แจ้ง และต้องให้แจ้งผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้ ซึ่งตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะนั้นได้กำหนดให้การแจ้งสามารถดำเนินการโดยวิธีแจ้งโดยตรงต่อผู้รับแจ้ง แจ้งทางโทรสาร หรือแจ้งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์²² ทั้งนี้เมื่อได้รับแจ้งแล้ว ผู้รับแจ้งจะส่งสรุปสาระสำคัญในการชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้ให้ผู้แจ้งทราบภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้รับแจ้ง โดยในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะมีการเตรียมตัวจัดการจราจร และวางแผนรับมือกับการชุมนุมอย่างเหมาะสม

(2) ท่าอากาศยาน ท่าเรือ สถานีรถไฟ หรือสถานีขนส่งสาธารณะ

(3) โรงพยาบาล สถานศึกษา และศาสนสถาน

(4) สถานทูตหรือสถานกงสุลของรัฐต่างประเทศ หรือสถานที่ทำการองค์การระหว่างประเทศ

(5) สถานที่อื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

²¹ มาตรา 10 ผู้ใดประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะ ให้แจ้งการชุมนุมต่อผู้รับแจ้งก่อนเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง

ฯลฯ

ฯลฯ

²² ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ

ข้อ 3 ภายใต้บังคับของข้อ 2 การแจ้งให้ดำเนินการโดยวิธีหนึ่งวิธีใด ดังต่อไปนี้

(1) แจ้งโดยตรงต่อผู้รับแจ้ง

(2) แจ้งทางโทรสาร

(3) แจ้งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

ต่อไป อย่างไรก็ตาม หากเห็นว่าเป็นการประชุมในพื้นที่ที่กระทบต่อประชาชนอาจจะกำหนดเงื่อนไขหรือออกคำสั่งห้ามการประชุมก็ได้

3) รายละเอียดการแจ้งการประชุมสาธารณะ

ผู้ประสงค์จะจัดการประชุมสาธารณะต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการประชุม ซึ่งได้แก่เรื่องดังต่อไปนี้ อาทิ วันและระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดการประชุมหรือเดินขบวน วัตถุประสงค์ของการประชุมหรือเดินขบวน สถานที่จัดการประชุมหรือเส้นทางเดินขบวนและสถานที่ที่จะหยุดพัก เครื่องมือ หรือยานพาหนะที่ใช้ในการประชุมหรือเดินขบวน และจำนวนผู้เข้าร่วมการประชุมหรือเดินขบวน โดยประมาณ รวมทั้งชื่อและที่อยู่ของผู้จัดการประชุม หรือผู้นำการประชุมหรือเดินขบวน ตลอดจนชื่อและที่อยู่ของอาสาสมัครหรือการ์ด(Guard)ที่ทำหน้าที่ดูแลหรือจัดระเบียบการประชุมนั้น

4) การประชุมที่ไม่ได้แจ้งล่วงหน้า

พระราชบัญญัติการประชุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 มาตรา 12²³ ได้กำหนดให้ผู้จัดการประชุมสาธารณะ ซึ่งไม่สามารถแจ้งการประชุมได้ภายในกำหนดเวลา ต้องแจ้งการประชุมพร้อมคำขอผ่อนผันกำหนดเวลาดังกล่าวต่อผู้บังคับการตำรวจผู้รับผิดชอบพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร หรือผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดในจังหวัดอื่น แล้วแต่กรณี ก่อนเริ่มการประชุม โดยให้ผู้รับคำขอผ่อนผันมีหนังสือแจ้งคำสั่งพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ยื่นคำขอทราบภายในเวลา 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้รับคำขอด้วย ทั้งนี้ หากมีการจัดการประชุมสาธารณะขึ้นโดยไม่แจ้งการประชุมภายในกำหนดระยะเวลาและวิธีการดังกล่าว หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้รับแจ้งหรือที่ผู้รับแจ้งมีคำสั่งห้ามการประชุม หรือที่จัดขึ้นหลังจากที่ผู้ยื่นคำขอ ได้รับหนังสือแจ้งว่าไม่มีเหตุอันสมควรที่จะผ่อนผันกำหนดเวลา การประชุมสาธารณะที่จัดขึ้นดังกล่าวย่อมเป็นการประชุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

²³ มาตรา 12 ให้ผู้ประสงค์จะจัดการประชุมสาธารณะซึ่งไม่สามารถแจ้งการประชุมได้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 10 แจ้งการประชุมพร้อมคำขอผ่อนผันกำหนดเวลาดังกล่าวต่อผู้บังคับการตำรวจผู้รับผิดชอบพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร หรือผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดในจังหวัดอื่นแล้วแต่กรณีก่อนเริ่มการประชุม

ให้นำความในมาตรา 10 วรรคสาม มาใช้บังคับแก่การแจ้งตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

ให้ผู้รับคำขอผ่อนผันตามวรรคหนึ่งมีหนังสือแจ้งคำสั่งพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ยื่นคำขอทราบภายในเวลายี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้รับคำขอ

4.1.2.6 การชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 มาตรา 14²⁴ ได้กำหนดถึงเหตุที่ทำให้การชุมนุมสาธารณะเป็นการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนี้

1) การชุมนุมสาธารณะที่ไม่เป็นไปโดยสงบและปราศจากอาวุธ โดยการใช้สิทธิและเสรีภาพของผู้ชุมนุมในระหว่างการชุมนุมสาธารณะไม่อยู่ภายใต้ขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย²⁵

2) ผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมมิได้แจ้งการชุมนุมต่อผู้รับแจ้งก่อนเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่าสี่สิบสี่ชั่วโมง

3) ผู้แจ้งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้รับแจ้งหรือที่ผู้รับแจ้งมีคำสั่งห้ามการชุมนุมตามมาตรา 11

3) ผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมมิได้แจ้งการชุมนุมต่อผู้รับแจ้งก่อนเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่าสี่สิบสี่ชั่วโมง และมีได้แจ้งคำขอผ่อนผันกำหนดเวลาดังกล่าวต่อผู้บังคับการตำรวจผู้รับผิดชอบพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร หรือผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดในจังหวัดอื่นแล้วแต่กรณีก่อนเริ่มการชุมนุม

4.1.2.7 หน้าที่ของผู้ชุมนุม

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 มาตรา 16²⁶ ได้กำหนดหน้าที่ของผู้ชุมนุมไว้หลายประการ ได้แก่ ผู้ชุมนุมต้องไม่ก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่ประชาชนที่จะใช้ที่

²⁴ มาตรา 14 การชุมนุมสาธารณะที่ไม่เป็นไปตามมาตรา 6 หรือไม่แจ้งการชุมนุม ตามมาตรา 10 หรือที่ผู้แจ้งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้รับแจ้งหรือที่ผู้รับแจ้งมีคำสั่งห้ามการชุมนุม ตามมาตรา 11 หรือที่จัดขึ้นหลังจากที่ผู้ยื่นคำขอได้รับหนังสือแจ้งว่าไม่มีเหตุผลอันสมควรที่จะผ่อนผันกำหนดเวลาตามมาตรา 12 ให้ถือว่าเป็นการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

²⁵ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พุทธศักราช 2558 มาตรา 6.

²⁶ มาตรา 16 ผู้ชุมนุมมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ไม่ก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่ประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะอันเป็นที่ชุมนุมหรือทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนเกินที่พึงคาดหมายได้ว่าเป็นไปตามเหตุอันควร

(2) ไม่ปิดบังหรืออำพรางตนโดยจงใจมิให้มีการระบุตัวบุคคลได้ถูกต้อง เว้นแต่เป็นการแต่งกายตามปกติประเพณี

(3) ไม่พาอาวุธ ดอกไม้เพลิง สิ่งเทียมอาวุธปืน หรือสิ่งทีอาจนำมาใช้ได้อย่างอาวุธ เข้าไปในที่ชุมนุมไม่ว่าจะได้รับอนุญาตให้มีสิ่งนั้นติดตัวหรือไม่

(4) ไม่บุกรุกหรือทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำด้วยประการใด ๆ ให้ใช้การไม่ได้ตามปกติซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น

สาธารณชนอันเป็นที่ชุมนุมหรือทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนเกินที่พึงคาดหมายได้ว่าเป็นไปตามเหตุอันควร ผู้ชุมนุมต้องไม่ปิดบังหรืออำพรางตน โดยจงใจมิให้มีการระบุตัวบุคคลได้ถูกต้อง เว้นแต่เป็นการแต่งกายตามปกติประเพณี ผู้ชุมนุมต้องไม่พาอาวุธ ดอกไม้เพลิง สิ่งเทียมอาวุธปืน หรือสิ่งที่จะนำมาใช้ได้อย่างอาวุธ เข้าไปในที่ชุมนุมไม่ว่าจะได้รับอนุญาตให้มีสิ่งนั้นติดตัวหรือไม่ ผู้ชุมนุมต้องไม่บุกรุกหรือทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำด้วยประการใด ๆ ให้ใช้การไม่ได้ตามปกติ ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น ผู้ชุมนุมต้องไม่ทำให้อื่นกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือเสรีภาพ ผู้ชุมนุมต้องไม่ใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้เข้าร่วมชุมนุม หรือผู้อื่น ผู้ชุมนุมต้องไม่ขัดขวางหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะในการคุ้มครองความสะดวกของประชาชนในการใช้ที่สาธารณะ และการดูแลการชุมนุมสาธารณะนั้น ผู้ชุมนุมต้องไม่เดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายการชุมนุมระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกา ถึงเวลา 06.00 นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ และสุดท้าย ผู้ชุมนุมปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ

4.1.2.8 อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ

ในการคุ้มครองความสะดวกของประชาชนและการดูแลการชุมนุมสาธารณะในพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 กำหนดให้หัวหน้าสถานีตำรวจแห่งท้องที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะเป็น “เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ” ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้แจ้งพนักงานฝ่ายปกครองหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะ หรือหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของรัฐหรือเอกชนในท้องที่นั้นเพื่อทราบ และเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองความสะดวกของประชาชน การดูแลการชุมนุมสาธารณะ และการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะซึ่งในที่นี้ก็คือ “เจ้าหน้าที่ตำรวจ” มีอำนาจหน้าที่ในประการที่สำคัญ ได้แก่ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ที่จะใช้ที่สาธารณะอันเป็นสถานที่ชุมนุม การรักษาความปลอดภัย อำนวยความสะดวก หรือบรรเทาเหตุเดือดร้อนรำคาญ

(5) ไม่ทำให้อื่นกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือเสรีภาพ

(6) ไม่ใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้เข้าร่วมชุมนุมหรือผู้อื่น

(7) ไม่ขัดขวางหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะในการคุ้มครองความสะดวกของประชาชนในการใช้ที่สาธารณะ และการดูแลการชุมนุมสาธารณะนั้น

(8) ไม่เดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายการชุมนุมระหว่างเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๐๖.๐๐ นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ

(9) ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ

แก่ผู้อื่นซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ชุมนุม การรักษาความปลอดภัยหรืออำนวยความสะดวกแก่ผู้ชุมนุมในสถานที่ชุมนุมและการอำนวยความสะดวกในการจราจร และการขนส่งสาธารณะในบริเวณที่มีการชุมนุมและบริเวณใกล้เคียงเพื่อให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากการชุมนุมน้อยที่สุด รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขหรือมีคำสั่งให้ผู้จัดการชุมนุม ผู้ชุมนุม หรือผู้อยู่ภายในสถานที่ชุมนุมต้องปฏิบัติตามเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ทั้งนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะอาจมีคำสั่งให้ปิดหรือปรับเส้นทางจราจรเป็นการชั่วคราวได้เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองความสะดวกของประชาชนหรือการดูแลการชุมนุมสาธารณะ

อนึ่ง เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะและข้าราชการตำรวจซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแลการชุมนุมสาธารณะต้องผ่านการฝึกอบรมให้มีทักษะ ความเข้าใจ และอดทน ต่อสถานการณ์การชุมนุมสาธารณะ และต้องแต่งเครื่องแบบเพื่อแสดงตน และอาจใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชนได้ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด²⁷

4.1.2.9 การประชาสัมพันธ์การชุมนุมสาธารณะ

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 มาตรา 20²⁸ ได้กำหนดให้ก่อนระหว่าง และภายหลังการชุมนุมสาธารณะ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของรัฐจัดหรือประสานให้มีการประชาสัมพันธ์เป็นระยะเพื่อให้ประชาชนทราบถึงสถานที่ที่ใช้ในการชุมนุมและช่วงเวลาที่มีการชุมนุม ตลอดจนคำแนะนำเกี่ยวกับเส้นทางจราจรหรือระบบการขนส่งสาธารณะเพื่อให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากการชุมนุมน้อยที่สุด

4.1.2.10 การดำเนินการในกรณีที่มีการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ในกรณีที่มีการชุมนุมสาธารณะโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ การชุมนุมไม่ได้อยู่ภายใต้ขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และกฎหมายหรือไม่เลิกการชุมนุมภายในระยะเวลาที่ได้แจ้งไว้ต่อผู้รับแจ้ง กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะดำเนินการประกาศให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุมภายในระยะเวลา ที่กำหนด ส่วนในกรณีที่ผู้จัดการชุมนุมหรือผู้ชุมนุมฝ่าฝืนจัดการชุมนุมในสถานที่ต้องห้ามจัดการชุมนุมสาธารณะหรือการชุมนุมเป็นการกีดขวางทางเข้าออก หรือรบกวนการปฏิบัติงาน หรือการใช้บริการสถานที่ หรือผู้จัดการชุมนุมและผู้ชุมนุมไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ หรือไม่แจ้งขอขยายระยะเวลาการชุมนุม

²⁷ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พุทธศักราช 2558 มาตรา 19.

²⁸ มาตรา 20 ก่อนระหว่าง และภายหลังการชุมนุมสาธารณะ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของรัฐจัดหรือประสานให้มีการประชาสัมพันธ์เป็นระยะเพื่อให้ประชาชนทราบถึงสถานที่ที่ใช้ในการชุมนุมและช่วงเวลาที่มีการชุมนุม ตลอดจนคำแนะนำเกี่ยวกับเส้นทางจราจรหรือระบบการขนส่งสาธารณะเพื่อให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากการชุมนุมน้อยที่สุด

กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะประกาศให้ผู้ชุมนุมแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด

หากผู้ชุมนุมไม่ปฏิบัติตามประกาศดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะร้องขอต่อศาลแพ่งหรือศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนือสถานที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะเพื่อมีคำสั่งให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุมสาธารณะนั้น โดยในระหว่างรอคำสั่งศาล ให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะมีอำนาจกระทำการที่จำเป็นตามแผนหรือแนวทางการดูแลการชุมนุมสาธารณะที่คณะกรรมการผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบตามข้อเสนอแนะของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อคุ้มครองความสะอาดของประชาชนและคุ้มครองการชุมนุมสาธารณะ ทั้งนี้ แผนหรือแนวทางการดูแลการชุมนุมสาธารณะดังกล่าวต้องกำหนดให้เจ้าพนักงานหลีกเลี่ยงการใช้กำลังในกรณีที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงการใช้กำลังได้ ให้ใช้กำลังและเครื่องมือควบคุมฝูงชนเพียงเท่าที่จำเป็น²⁹

4.1.2.11 การพิจารณาคำขอให้มีการสั่งให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุมสาธารณะและการอุทธรณ์

หากผู้ชุมนุมไม่ปฏิบัติตามประกาศของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะสามารถร้องขอต่อศาลแพ่งหรือศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนือสถานที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะเพื่อมีคำสั่งให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุมสาธารณะนั้น ซึ่งเมื่อศาลได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอนั้นเป็นการด่วน โดยในการพิจารณาหากความปรากฏต่อศาลว่ามีผู้ชุมนุมซึ่งไม่ปฏิบัติตามประกาศของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ ให้ศาลมีคำสั่งโดยออกคำสั่งบังคับให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุมสาธารณะภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ คำสั่งศาลดังกล่าวให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค โดยคำสั่งศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคให้เป็นที่สุด³⁰

4.1.2.12 การดำเนินการของผู้ควบคุมสถานการณ์เพื่อให้มีการเลิกการชุมนุมสาธารณะ

เมื่อพ้นระยะเวลาที่ประกาศให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ควบคุม หากมีผู้ชุมนุมอยู่ในพื้นที่ควบคุมหรือเข้าไปในพื้นที่ควบคุมโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า และให้ผู้ควบคุมสถานการณ์และผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุมสถานการณ์ดำเนินการให้มีการเลิกการชุมนุมสาธารณะตามคำสั่งศาล โดยให้ผู้ควบคุมสถานการณ์และผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุมสถานการณ์มีอำนาจในการจับผู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่ควบคุมหรือผู้ซึ่งเข้าไปในพื้นที่ควบคุมโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานดูแลการ

²⁹ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พุทธศักราช 2558 มาตรา 21.

³⁰ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พุทธศักราช 2558 มาตรา 22.

ชุมนุมสาธารณะกัน ยึด อาัยด์ หรือรื้อถอนทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการชุมนุมสาธารณะนั้น และกระทำการที่จำเป็นตามแผนหรือแนวทางการดูแลการชุมนุมสาธารณะ รวมทั้งมีคำสั่งห้ามมิให้กระทำการใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้มีการเลิก การชุมนุม³¹

4.1.2.13 ความหมายของผู้จัดการชุมนุม

พระราชบัญญัติชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 มาตรา 4³² ได้ให้ความหมายของผู้จัดการชุมนุมไว้ว่า “ผู้จัดการชุมนุม” หมายความว่า ผู้จัดให้มีการชุมนุมสาธารณะ และให้หมายความรวมถึงผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะ และผู้ซึ่งเชิญชวนหรือนัดให้ผู้อื่นมาร่วมการชุมนุมสาธารณะ โดยแสดงออกหรือมีพฤติการณ์ทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นผู้จัดหรือร่วมจัดให้มีการชุมนุมนั้น

จากคำนิยามความหมายของผู้จัดการชุมนุม พระราชบัญญัติชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 มาตรา 4 จะเห็นได้ว่า ผู้จัดการชุมนุม ได้แก่ ผู้ที่จัดให้มีการชุมนุม และยังหมายความถึงผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะ และผู้ที่นัดหมายเชิญชวนให้บุคคลอื่นมาร่วมชุมนุมในลักษณะที่ทำให้คนเข้าใจได้ว่าผู้เชิญชวนเป็นผู้จัดหรือร่วมจัดการชุมนุม ทั้งนี้ตามมาตรา 10 วรรคสอง ผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุม ยังหมายถึง ผู้ที่เชิญชวนหรือนัดให้ผู้อื่นมาร่วมชุมนุมในวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ รวมทั้งผู้ที่ขออนุญาตใช้สถานที่หรือเครื่องขยายเสียงหรือขอให้ทางราชการอำนวยความสะดวกในการชุมนุมด้วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถหาบุคคลผู้ที่รับผิดชอบต่อการจัดชุมนุมได้ง่ายขึ้น ทำให้คนที่ประกาศเชิญชวนให้บุคคลอื่นมาร่วมชุมนุมปฏิเสธความรับผิดชอบได้ยากขึ้น

4.1.2.14 หน้าที่ของผู้จัดการชุมนุม

จากที่ได้ศึกษาถึงความหมายของผู้จัดการชุมนุมในข้างต้น ผู้จัดการชุมนุม ตามกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะของประเทศไทยนั้น นอกจากจะเป็นผู้จัดให้มีการชุมนุมแล้ว ยังหมายความรวมถึงผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุม หรือผู้เชิญชวนหรือนัดให้ผู้อื่นมาร่วมการชุมนุมสาธารณะ โดยแสดงออกหรือมีพฤติการณ์ทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นผู้จัดหรือร่วมจัดให้มีการชุมนุมนั้น ดังนั้น ผู้จัดการชุมนุมจึงมีความหมายค่อนข้างกว้าง ทั้งนี้หน้าที่ของผู้จัดการชุมนุมก็กว้างเช่นกัน

³¹ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พุทธศักราช 2558 มาตรา 24

³² มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“ผู้จัดการชุมนุม” หมายความว่า ผู้จัดให้มีการชุมนุมสาธารณะ และให้หมายความรวมถึงผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะ และผู้ซึ่งเชิญชวนหรือนัดให้ผู้อื่นมาร่วมการชุมนุมสาธารณะ โดยแสดงออกหรือมีพฤติการณ์ทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นผู้จัดหรือร่วมจัดให้มีการชุมนุมนั้น

ซึ่งหน้าที่ของผู้จัดการชุมนุม ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 10³³ มาตรา 12³⁴ มาตรา 15³⁵ มาตรา 17³⁶ และ มาตรา 18³⁷ สรุปได้ดังนี้

³³ มาตรา 10 ผู้ใดประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะ ให้แจ้งการชุมนุมต่อผู้รับแจ้งก่อนเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่า ยี่สิบสี่ชั่วโมง ให้ถือว่าผู้เชิญชวนหรือนัดให้ผู้อื่นมาร่วมชุมนุมในวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไม่ว่าจะด้วย วิธีการใดๆ รวมทั้งผู้ขออนุญาตใช้สถานที่หรือเครื่องขยายเสียงหรือขอให้ทางราชการอำนวยความสะดวก ในการชุมนุมเป็นผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะตามวรรคหนึ่ง

การแจ้งการชุมนุมสาธารณะต้องระบุวัตถุประสงค์ และวัน ระยะเวลา และสถานที่ชุมนุมสาธารณะ ตามวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดซึ่งต้องเป็นวิธีที่สะดวกแก่ผู้แจ้ง และต้องให้แจ้งผ่านระบบเทคโนโลยี สารสนเทศได้ด้วย

³⁴ มาตรา 12 ให้ผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะซึ่งไม่สามารถแจ้งการชุมนุมได้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 10 แจ้งการชุมนุมพร้อมคำขอผ่อนผันกำหนดเวลาดังกล่าวต่อผู้บังคับการตำรวจผู้รับผิดชอบพื้นที่ใน กรุงเทพมหานคร หรือผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดในจังหวัดอื่นแล้วแต่กรณี ก่อนเริ่มการชุมนุม

³⁵ มาตรา 15 ผู้จัดการชุมนุมมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ดูแลและรับผิดชอบการชุมนุมสาธารณะให้เป็นไปโดยสงบและปราศจากอาวุธภายใต้ขอบเขตการใช้ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

(2) ดูแลและรับผิดชอบการชุมนุมสาธารณะไม่ให้เกิดการขัดขวางเกินสมควรต่อประชาชนที่จะใช้ที่ สาธารณะ ตลอดจนดูแลและรับผิดชอบต่อผู้ชุมนุมปฏิบัติตามมาตรา 16

(3) แจ้งให้ผู้ชุมนุมทราบถึงหน้าที่ของผู้ชุมนุมตามมาตรา 16 และเงื่อนไขหรือคำสั่งของเจ้าพนักงาน ดูแลการชุมนุมสาธารณะ

(4) ให้ความร่วมมือแก่เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะในการดูแลการชุมนุมสาธารณะให้เป็นไป ตาม (1) และ (2)

(5) ไม่ยุยงส่งเสริมหรือชักจูงผู้ชุมนุมเพื่อให้ผู้ชุมนุมไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖

(6) ไม่ปราศรัยหรือจัดกิจกรรมในการชุมนุมโดยใช้เครื่องขยายเสียงในระหว่างเวลา 24.00 นาฬิกา ถึง เวลา 06.00 นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น

(7) ไม่ใช้เครื่องขยายเสียงด้วยกำลังไฟฟ้าที่มีขนาดหรือระดับเสียงตามที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ประกาศกำหนด

³⁶ มาตรา 17 ในกรณีที่ผู้จัดการชุมนุมมิได้แจ้งว่าจะมีการเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายผู้ชุมนุมจะเดินขบวนหรือ เคลื่อนย้ายการชุมนุมได้ต่อเมื่อได้แจ้งล่วงหน้าต่อหัวหน้าสถานีตำรวจซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลการชุมนุม สาธารณะนั้น

³⁷ มาตรา 18 ผู้ชุมนุมต้องเลิกการชุมนุมสาธารณะภายในระยะเวลาที่ผู้จัดการชุมนุมได้แจ้งไว้ต่อผู้รับแจ้ง

หากผู้จัดการชุมนุมประสงค์จะจัดให้มีการชุมนุมต่อไป ให้แจ้งขอขยายระยะเวลาการชุมนุมต่อผู้รับแจ้ง ภายในเวลายี่สิบสี่ชั่วโมงก่อนสิ้นสุดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง

1) หน้าที่ในการแจ้งการชุมนุม ซึ่งพระราชบัญญัติชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 มาตรา 10 ได้กำหนดให้ ผู้ที่ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะ ให้แจ้งการชุมนุมต่อผู้รับแจ้งก่อน เริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง และในกรณีที่ผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะ ไม่สามารถแจ้งการชุมนุมได้ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง พระราชบัญญัติชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 มาตรา 12 ได้กำหนดให้ผู้ที่ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะต้องแจ้งการชุมนุมพร้อมคำขอผ่อนผัน กำหนดเวลาดังกล่าวต่อผู้บังคับการตำรวจผู้รับผิดชอบพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร หรือผู้บังคับการ ตำรวจภูธรจังหวัดในจังหวัดอื่นแล้วแต่กรณีก่อนเริ่มการชุมนุม ดังนั้น หน้าที่ในการแจ้งการชุมนุม สาธารณะ จึงเป็นหน้าที่ของผู้จัดการชุมนุม เพราะผู้จัดการชุมนุม หมายความว่ารวมถึง ผู้ที่ประสงค์จะ จัดการชุมนุมด้วย

2) หน้าที่ในการดูแลและรับผิดชอบการชุมนุมสาธารณะให้เป็นไปโดยสงบและ ปราศจากอาวุธภายใต้ขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

3) หน้าที่ในการดูแลและรับผิดชอบการชุมนุมสาธารณะไม่ให้เกิดการขัดขวางเกิน สมควรต่อประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ ตลอดจนดูแลและรับผิดชอบต่อผู้ชุมนุมปฏิบัติตามมาตรา 16³⁸

4) หน้าที่ในการแจ้งให้ผู้ชุมนุมทราบถึงหน้าที่ของผู้ชุมนุมตามกฎหมายว่าด้วยการ ชุมนุมสาธารณะ และเงื่อนไขหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ

³⁸ มาตรา 16 ผู้ชุมนุมมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ไม่ก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่ประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะอันเป็นที่ชุมนุมหรือทำให้ผู้อื่น ได้รับความเดือดร้อนเกินที่พึงคาดหมายได้ว่าเป็นไปตามเหตุอันควร

(2) ไม่ปิดบังหรืออำพรางตนโดยจงใจมิให้มีการระบุตัวบุคคลได้ถูกต้อง เว้นแต่เป็นการแต่งกาย ตามปกติประเพณี

(3) ไม่พาอาวุธ ดอกไม้เพลิง สิ่งเทียมอาวุธปืน หรือสิ่งทีอาจนำมาใช้ได้อย่างอาวุธ เข้าไปในที่ชุมนุมไม่ว่าจะได้รับอนุญาตให้มีสิ่งนั้นติดตัวหรือไม่

(4) ไม่บุกรุกหรือทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำด้วยประการใด ๆ ให้ใช้การไม่ได้ตามปกติ ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น

(5) ไม่ทำให้ผู้อื่นกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือเสรีภาพ

(6) ไม่ใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้เข้าร่วมชุมนุมหรือผู้อื่น

(7) ไม่ขัดขวางหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุม สาธารณะในการคุ้มครองความสะดวกของประชาชนในการใช้ที่สาธารณะ และการดูแลการชุมนุมสาธารณะนั้น

(8) ไม่เดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายการชุมนุมระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกา ถึงเวลา 06.00 นาฬิกาของ วันรุ่งขึ้น เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ

(9) ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ

5) หน้าที่ในการให้ความร่วมมือแก่เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะในการดูแลการชุมนุมสาธารณะให้เป็นไปโดยสงบและปราศจากอาวุธภายใต้ขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และไม่ให้เกิดการขัดขวางเกินสมควรต่อประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ ตลอดจนดูแลและรับผิดชอบให้ผู้ชุมนุมปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ

6) ไม่ยุยงส่งเสริมหรือชักจูงผู้ชุมนุมเพื่อให้ผู้ชุมนุมไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ

7) ไม่ปราศรัยหรือจัดกิจกรรมในการชุมนุมโดยใช้เครื่องขยายเสียงในระหว่างเวลา 24.00 นาฬิกา ถึงเวลา 06.00 นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น

8) ไม่ใช่เครื่องขยายเสียงด้วยกำลังไฟฟ้าที่มีขนาดหรือระดับเสียงตามที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติประกาศกำหนด³⁹

9) หน้าที่ในการแจ้งล่วงหน้าต่อหัวหน้าสถานีตำรวจซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลการชุมนุมสาธารณะ ในกรณีที่ผู้จัดการชุมนุมมิได้แจ้งว่าจะมีการเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายผู้ชุมนุม ซึ่งหากจะเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายการชุมนุม ผู้จัดการชุมนุมมีหน้าที่แจ้งล่วงหน้าต่อหัวหน้าสถานีตำรวจซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลการชุมนุมสาธารณะนั้น

10) หากถึงกำหนดระยะเวลาที่ผู้จัดการชุมนุมได้แจ้งไว้ต่อผู้รับแจ้ง ถ้าผู้จัดการชุมนุมประสงค์จะจัดให้มีการชุมนุมต่อไป ให้แจ้งขอขยายระยะเวลาการชุมนุมต่อผู้รับแจ้งภายในเวลายี่สิบสี่ชั่วโมงก่อนสิ้นสุดระยะเวลาที่ผู้จัดการชุมนุมได้แจ้งไว้ต่อผู้รับแจ้ง

4.1.2.15 บทกำหนดโทษของผู้จัดการชุมนุม

บทกำหนดโทษของพระราชบัญญัติชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 นั้น ได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ 5 ซึ่งมีทั้งสิ้น 9 มาตรา ตั้งแต่มาตราที่ 27 – 35 และในส่วบทกำหนดโทษของผู้จัดการชุมนุมนั้นก็มิบัญญัติไว้เช่นกัน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ผู้จัดการชุมนุม ไม่แจ้งการชุมนุมต่อผู้รับแจ้งก่อนเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง ผู้จัดการชุมนุมต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

³⁹ ระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะเพื่อไม่ให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ชุมนุมและไม่เป็นการรบกวนหรือก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น กฎหมายได้กำหนดให้ค่าระดับเสียงสูงสุดที่เกิดขึ้นในขณะหนึ่ง ระหว่างการตรวจวัดระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะไว้ไม่เกิน 115 เดซิเบลเอ และค่าระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ไม่เกิน 70 เดซิเบลเอ รวมทั้งกำหนดระดับเสียงรบกวนเท่ากับ 10 เดซิเบลเอ, “ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง กำหนดระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558”, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 132 ตอนพิเศษ 236 ง, 2 ตุลาคม 2558, น. 24.

2) หากผู้จัดการชุมนุมซึ่งไม่แจ้งการชุมนุมพร้อมคำขอผ่อนผันต่อผู้บังคับการตำรวจผู้รับผิดชอบพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร หรือผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดในจังหวัดอื่นแล้วแต่กรณี ก่อนเริ่มการชุมนุม ในกรณีที่ไม่สามารถแจ้งการชุมนุมได้ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

3) หากผู้จัดการชุมนุมมิได้แจ้งว่าจะมีการเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายผู้ชุมนุม แต่กลับมีการเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายการชุมนุมโดยมิได้แจ้งล่วงหน้าต่อหัวหน้าสถานีตำรวจซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลการชุมนุมสาธาณณะนั้น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

4) ในกรณีที่ตั้งกำหนดระยะเวลาที่ผู้จัดการชุมนุมได้แจ้งไว้ต่อผู้รับแจ้ง ถ้าผู้จัดการชุมนุมประสงค์จะจัดให้มีการชุมนุมต่อไป แต่มิได้แจ้งขอขยายระยะเวลาการชุมนุมต่อผู้รับแจ้ง ภายในเวลายี่สิบสี่ชั่วโมงก่อนสิ้นสุดระยะเวลาที่ผู้จัดการชุมนุมได้แจ้งไว้ต่อผู้รับแจ้ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท⁴⁰

5) ผู้จัดการชุมนุมไม่ดูแลและรับผิดชอบการชุมนุมสาธาณณะให้เป็นไปโดยสงบและปราศจากอาวุธภายใต้ขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

6) ผู้จัดการชุมนุมไม่ดูแลและรับผิดชอบการชุมนุมสาธาณณะไม่ให้เกิดการขัดขวางเกินสมควรต่อประชาชนที่จะใช้ที่สาธาณณะ ตลอดจนไม่ดูแลและรับผิดชอบต่อผู้ชุมนุมปฏิบัติตามมาตรา 16⁴¹ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

7) ผู้จัดการชุมนุมไม่แจ้งให้ผู้ชุมนุมทราบถึงหน้าที่ของผู้ชุมนุมตามมาตรา 16 และเงื่อนไขหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธาณณะ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท⁴²

8) ผู้จัดการชุมนุมไม่ให้ความร่วมมือแก่เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธาณณะในการดูแลการชุมนุมสาธาณณะให้เป็นไปโดยสงบและปราศจากอาวุธภายใต้ขอบเขตการใช้สิทธิและ

⁴⁰ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธาณณะ พ.ศ.2558

มาตรา 28 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 10 มาตรา 12 มาตรา 17 หรือมาตรา 18 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

⁴¹ ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ. (2551). “สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น: ความแตกต่างในการวิพากษ์วิจารณ์ตามหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย.” *วารสารนิติสังคมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. หน้า 152-189.

⁴² พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธาณณะ พ.ศ.2562

มาตรา 30 ผู้จัดการชุมนุมผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 15 (1) (2) หรือ (3) หรือผู้ชุมนุมผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 16 (1) หรือ (2) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

เสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และทำให้เกิดการขัดขวางเกินสมควรต่อประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ ตลอดจนไม่ดูแลและรับผิดชอบให้ผู้ชุมนุมปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หากการกระทำความผิดทำให้ระบบการขนส่งสาธารณะ ระบบการสื่อสารหรือโทรคมนาคมระบบผลิตหรือส่งกระแสไฟฟ้าหรือประปา หรือระบบสาธารณูปโภคอื่นใดใช้การไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร ผู้จัดการชุมนุมต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

9) ผู้จัดการชุมนุมของสงเสริมหรือชักจูงผู้ชุมนุมเพื่อให้ผู้ชุมนุมไม่ปฏิบัติตามมาตรา 16⁴³ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หากการกระทำความผิดทำให้ระบบการขนส่งสาธารณะ ระบบการสื่อสารหรือโทรคมนาคมระบบผลิตหรือส่งกระแสไฟฟ้าหรือประปา หรือระบบสาธารณูปโภคอื่นใดใช้การไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร ผู้จัดการชุมนุมต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

10) หากผู้จัดการชุมนุมปราศรัยหรือจัดกิจกรรมในการชุมนุมโดยใช้เครื่องขยายเสียงในระหว่างเวลา 24.00 นาฬิกา ถึงเวลา 06.00 นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หากการกระทำความผิดทำให้ระบบการขนส่งสาธารณะ ระบบการสื่อสารหรือโทรคมนาคมระบบผลิตหรือส่งกระแสไฟฟ้าหรือประปา หรือระบบสาธารณูปโภคอื่นใดใช้การไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร ผู้จัดการชุมนุมต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

11) หากผู้จัดการชุมนุมใช้เครื่องขยายเสียงด้วยกำลังไฟฟ้าที่มีขนาดหรือระดับเสียงตามที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติประกาศกำหนด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หากการกระทำความผิดทำให้ระบบการขนส่งสาธารณะ ระบบการสื่อสารหรือโทรคมนาคมระบบผลิตหรือส่งกระแสไฟฟ้าหรือประปา หรือระบบสาธารณูปโภคอื่นใดใช้การไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร ผู้จัดการชุมนุมต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁴⁴

⁴³ ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 41. หน้า 20-25.

⁴⁴ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558

12) ในกรณีที่เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะมีคำสั่งให้ผู้จัดการชุมนุมต้องปฏิบัติตามเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะอันเป็นสถานที่ชุมนุม หรือรักษาความปลอดภัย อำนาจความสะดวก หรือบรรเทาเหตุเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่นซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ชุมนุม หรือรักษาความปลอดภัยหรืออำนวยความสะดวกแก่ผู้ชุมนุมในสถานที่ชุมนุม หรืออำนวยความสะดวกในการจราจรและการขนส่งสาธารณะในบริเวณที่มีการชุมนุมและบริเวณใกล้เคียงเพื่อให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากการชุมนุมน้อยที่สุด⁴⁵ แล้วผู้จัดการชุมนุมไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือประกาศของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อย่างไรก็ตามในกรณีที่เห็นสมควร ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กำหนดหรือจะไม่ลงโทษก็ได้⁴⁶

มาตรา 31 ผู้จัดการชุมนุมผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 15 (4) (5) (6) หรือ (7) หรือผู้ชุมนุมผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 16 (3) (4) (5) (6) (7) หรือ (8) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งทำให้ระบบการขนส่งสาธารณะ ระบบการสื่อสารหรือโทรคมนาคมระบบผลิตหรือส่งกระแสไฟฟ้าหรือประปา หรือระบบสาธารณูปโภคอื่นใดใช้การไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร ผู้จัดการชุมนุมต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

⁴⁵ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558

มาตรา 19 วรรค 4 เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองความสะดวกของประชาชน การดูแลการชุมนุมสาธารณะและการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะอันเป็นสถานที่ชุมนุม
- (2) รักษาความปลอดภัย อำนาจความสะดวก หรือบรรเทาเหตุเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่นซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ชุมนุม
- (3) รักษาความปลอดภัยหรืออำนวยความสะดวกแก่ผู้ชุมนุมในสถานที่ชุมนุม
- (4) อำนวยความสะดวกในการจราจรและการขนส่งสาธารณะในบริเวณที่มีการชุมนุมและบริเวณใกล้เคียงเพื่อให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากการชุมนุมน้อยที่สุด
- (5) กำหนดเงื่อนไขหรือมีคำสั่งให้ผู้จัดการชุมนุม ผู้ชุมนุม หรือผู้อยู่ภายในสถานที่ชุมนุมต้องปฏิบัติตามเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (1) (2) (3) หรือ (4)

⁴⁶ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558

มาตรา 32 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือประกาศของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะตามมาตรา 19 (5) หรือมาตรา 23 ถ้าผู้นั้นเป็นผู้จัดการชุมนุมหรือผู้ชุมนุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้อยู่ภายในสถานที่ชุมนุม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ในกรณีที่เห็นสมควร ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กำหนดหรือจะไม่ลงโทษก็ได้